

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yhdistykset, vapaaehtoistyö ja kotoutuminen: Mitä sanoo tutkimus?

Päivi Pirkkalainen, YTT, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto
paivi.pirkkalainen@jyu.fi

Kansalaisareenan, NiceHeartsin ja Helsingin valikkoryhmän
järjestämä seminaari ”Vapaaehtoistoiminta kotouttaa”

12.10. 2018 klo 9-16

Helsinki

Kotoutuminen käsitteenä

- Kotoutuminen valtion normatiivisena projektina
- Laki kotoutumisen edistämisestä, 30.12.2010/1386:
Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen
- Kotoutuminen tutkimuksessa
- Kotoutuminen on **osallistumista ja osallisuutta** yhteiskunnan eri osa-alueilla: kansalaisyhteiskunnassa, työelämässä, politiikassa
- Kaksisuuntainen kotoutuminen, jossa maahanmuuttajat kotoutuu, mutta myös vastaanottava yhteiskunta muuttuu (vrt kotoutumislaki)
- Monikulttuurisen demokratian problematiikka, maahanmuuttajien mahdollisuus muuttaa rakenteita (poliittinen osallisuus)

Yhdistysten yleisiä funktioita

- ”Yhdistysten luvattu maa”: Suomessa kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö toteutuu pääasiassa rekisteröityjen yhdistysten kautta
- Lailla säädelty kansalaisyhteiskunta (rekisteröidyt yhdistykset) kykenee muuttamaan protestit ja mahdollisen radikalismen lain mukaisiksi neuvotteluiksi (Siisiäinen 2003; Pyykkönen 2007)
- Yhdistykset demokraattisen yhteiskunnan kulmakiviä, vapaaehtoisuuteen perustuvat yhdistykset ”demokratian oppikouluina” (de Tocqueville 1951; Putnam 2000) -> *maahanmuuttajat voivat oppia demokraattista yhteiskuntaan osallistumista*
- Yhdistystoiminnan yksi perustarkoitus: luoda, muokata ja artikuloida tietyn ryhmän intressejä ja identiteettejä (Siisiäinen 2003) -> *mahdollisuus kulttuuristen, kielellisten, etnisten (yms) ryhmäidentiteettien ylläpitoon*

Yhdistysten yleisiä funktioita

- Yhdistystoiminta tuottaa ja levittää uusia yhteiskunnallisia avauksia → *maahanmuuttajien epäoikeudenmukaisuuden kokemukset näkyviksi julkiseen keskusteluun/ viranomaisten tietoon*
- Yhdistykset välittäjinä poliittisen järjestelmän ja kansalaisten välillä (Van Til 2007)-> *maahanmuuttajayhdistysten muotoiltava sanomansa niin, että hallinto osaa sen tulkita, eikä niitä "tukahduteta"* (Siisiäinen 2003; Pyykkönen 2007)
- Yhdistyksillä "piilofunktiota" niissä toimiville ihmisille (Sils 1968)-> *henkilökohtaisten verkostojen luominen uudessa maassa, sosiaalisen statuksen ylläpito uudessa maassa, jossa yhteiskunnallinen/ työelämästatus puuttuu*
- Yhdistykset tuottavat yleistettyä luottamusta (Putnam 2003; Kankainen 2007) -> *mutta millaiset yhdistykset tuottavat tätä?*

Tutkimustuloksia maailmalta ja Suomesta

1) Etnis-kulttuuristen maahanmuuttajayhdistysten tutkimus ja sosiaalisen pääoman mittaaminen ryhmätasolla

- Vahvat (ja mahdollisimman yksittäin) etniset yhdistykset voivat tuottaa aktiivisempaa poliittista osallistumista maahanmuuttajien keskuudessa kuin kantaväestön osallistuminen keskimäärin (Fennema & Tillie 2009; Togeby 1999)
- **Etniset yhdistykset**, jotka perustuvat **sitovaan (bonding) sosiaaliseen pääomaan** oman etnisen/ kieliryhmän sisällä, eivät kotouta laajempaan yhteiskuntaan (Fennema & Tillie 1999; 2001), sillä luottamuksen rakentaminen rajoittuu pelkän etnisen ryhmän sisään
- Pelko maahanmuuttajien segregaatiosta ja marginalisoitumisesta
- Mutta kuitenkin, etnis-kulttuuristen yhdistysten kautta maahanmuuttajien oman äänen on mahdollista päästä kuuluviin yhteiskunnassa (vrt kaksisuuntainen kotoutuminen)

2) Maahanmuuttajien osallistumisen tutkimus ja sosiaalisen pääoman mittaaminen yksilötasolla

- Maahanmuuttajien **osallistuminen kantaväestön yhdistyksiin ja monietnisiin yhdistyksiin** jotka perustuvat **yhdistävään (bridging) sosiaaliseen pääomaan**, kotouttavat (Morales 2011; Giugni & Morales 2011), rakentamalla luottamusta eri taustoista tulevien välillä
- Etuja maahanmuuttajan kannalta: kielen oppiminen, verkostojen luominen, toimintatapojen omaksuminen, jotka voivat edesauttaa työllistymisessä ja mahdollisesti myös poliittisessa osallistumisessa myöhemmin (Wilson & Lewis, 2006)
- Erityisen tärkeää vapaaehtoistyö kantaväestön yhdistyksissä turvapaikanhakijoille, joilta puuttuu muuten kontaktit kantaväestöön (Lindström 2016)
- Mutta toimijuuden muotojen, joita yhdistykset tarjoavat, tarkastelu tärkeää: kuinka aktiivinen/ passiivinen rooli osallistujilla on? Pääseekö maahanmuuttajan ääni kuuluviin osallistumalla vapaaehtoisena kantaväestön yhdistyksiin vai sopeutuuko maahanmuuttaja jo olemassa olevaan toimintaan (vrt kaksisuuntainen kotoutuminen)? Pelkkä mukanaolo ei välttämättä edistä osallisuuden tunnetta (Hagman 2018)

Mitä erilaiset vapaaehtoistoiminnan muodot ja yhdistystyypit tarkoittavat demokratian toimivuudelle?

- ”Yhdistysekologian” (Warren 2001) näkökulma yhdistysten ja demokratian suhteisiin
- Suurin osa yhdistyksistä ei ole olemassa demokraattista tarkoitusta varten, vaan niillä toiminnan sivutuotteena syntyy demokraattisia funktioita
- Yhdistykset, jotka perustettu hyvin sulkeutuneiden arvojen ja yhteisöjen ylläpitoon ulossulkemalla muita, eivät välttämättä tuota demokraattisia sivutuotteita
- Mutta yhdistysekologian näkökulman mukaan kaikilla yhdistyksillä on oma rooli: yhdistyksissä tapahtuva sisäänpäin kääntyvä solidaarisuus (vrt sitova sosiaalinen pääoma) on kokonaisdemokratialle eduksi, sillä muuten tällaisen ilmaisun tavat voisivat tulla esiin tuhoavammalla tavalla
- Kuitenkin, jos toisia ulossulkevista, suljetuista yhdistyksistä tulee yleinen toiminnan tapa, sillä on demokratiaa heikentävä vaikutus
- Yhdistysekologia perustuu tasapainoon: tarvitaan keskenään erilaisia yhdistyksiä

Kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuuden säilyttäminen

- Etnis-kulttuuriset yhdistykset täyttävät tiettyjä funktioita: esimerkiksi juuri maahansaapuneille oman kulttuurin ja kielen ylläpito uudessa maassa luo turvaa; etnisten, kielellisten ja uskonnollisten identiteettien ylläpito yksi osa kaksisuuntaista kotoutumista
- Maahanmuuttajien omien yhdistysten tukeminen hallinnon/ valtion taholta tärkeää, jotta kansalaisyhteiskunnan uusien intressien luomisessa toteutuu -> mutta haasteena maahanmuuttajaryhmien sisäinen heterogeenisyys ja edustuksellisuuden ongelma? Kenen intressit saavat äänen?
- Maahanmuuttajien osallistuminen kantasuomalaisiin yhdistyksiin tärkeää yleistyneen luottamuksen näkökulmasta -> kuinka avoinna kantasuomalaisten yhdistysten/järjestöjen ovet ovat eri taustaisille maahanmuuttajille, keitä ne tavoittaa?

Kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuuden säilyttäminen

- Kantasuomalaisten osallistuminen maahanmuuttajien perustamiin yhdistyksiin voi myös luoda yleistynyttä luottamusta -> vapaaehtoistyön resurssoimisen hankaluus, jossa laajemmat verkostot/ kantasuomalaisten tuki voivat auttaa
- Ylirajaisten suhteiden ja kehitysyhteistyön näkyväksi tekeminen yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnassa -> miten yhteydet entiseen kotimaahan suhteutuvat kotoutumiseen?
- (Maahanmuuttaja)yhdistysten sitominen viranomaisten taholta kotoutumistyöhön ja palvelutuotantoon tärkeää -> haasteena kuitenkin se, tuleeko maahanmuuttajayhdistyksistä virallisen kotouttamispolitiikan jatke, jossa Suomen viranomaiset määrittävät kaikkea yhdistysten toimintaa? (vrt yhdistysten rooli uusien intressien tuottajina, kaksisuuntaisen kotoutumisen ideaali)

Kiitos!
Kysymyksiä ja kommentteja?

Lähteet

- Fennema, M. & Tillie, J. 1999. Political participation and political trust in Amsterdam: civic communities and ethnic networks. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25 (4), 703- 26.
- Fennema, M & Tillie, J. 2001. Civic communities, political participation and political trust of ethnic groups. *Connections*, 24, 26-41.
- Hagman, P. 2018, tulossa. Vapaaehtoistyöstä osalliseksi? Yhdistävä sosiaalinen pääoma maahanmuuttajien vapaaehtoistyössä. Pro gradu työ. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kankainen, T. 2007. Yhdistykset, instituutiot ja luottamus. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lindström, E. 2016. Voluntary Work as a Form of Social Capital and as a Tool for Inclusion and Integration. MA thesis, University of Helsinki.
- Morales, L. 2011. Conceptualizing and measuring migrants' political inclusion. In L. Morales and Giugni, M (eds) *Social capital, political participation and migration in Europe. Making multicultural democracy work?* Palgrave Macmillan: Basingstoke, 19-42.
- Morales, L. & Giugni, M (eds) *Social capital, political participation and migration in Europe. Making multicultural democracy work?* Palgrave Macmillan: Basingstoke.
- Putnam, R. 2000. *Bowling alone. The collapse and revival of American community.* New York: Simon and Schuster.
- Pyykkönen, M. 2007. Järjestäytyvät diasporat etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylä: University of Jyväskylä
- Sills, D. 1968. Voluntary associations; sociological aspects. In Sills, D. (Ed.) *International encyclopedia of the social sciences.* New York: Macmillan, 363-379.
- Siisiäinen, M. 2003. Vuoden 1997 yhdistykset. Teoksessa, Hänninen, Sakari ym (toim) *Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohtena kolmas sektori.* Jyväskylä: Atena.
- Togeby, L. 1999. Migrants at the polls: an analysis of immigrant and refugee participation in Danish local elections. *Journal of Ethnic and migration studies*, 25, 665-84.
- Tocqueville, A. 1951. *Democracy in America I-II.* New York.: Alfred A. Knopf.
- Van Til, J. 2000. *Growing Civil Society: From Non Profit Sector to Third Space.* Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press.
- Warren, M. 2001. *Democracy and association.* Princeton and Oxford: Princeton university press.
- Wilson, R. & Lewis, H. 2006. *A Part of Society Refugees and Asylum Seekers volunteering in the UK, A report based on case studies of ten organisations.* Tandem Communications and Research Ltd, Leeds, U.K.